

603.

Na osnovu člana 13 st. 2 i 3 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu („Službeni list CG“, broj 34/14), Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

PRAVILNIK* **O MJERAMA ZAŠTITE PRILIKOM UPOTREBE SREDSTVA ZA RAD**

I. OSNOVNE ODREDBE

II.

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se minimalne mjere zaštite za poslodavce i zaposlene prilikom upotrebe sredstva za rad.

Član 2

Upotreba sredstva za rad podrazumijeva sve aktivnosti koje se odnose na pokretanje ili zaustavljanje sredstva za rad, odnosno njegovo rukovanje, transportovanje, popravljavanje, izmjene kojima se ne mijenja namjena, održavanje, servisiranje i specifično čišćenje.

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- opasna zona je područje unutar sredstva za rad i/ili u njegovoj okolini, u kojem za zaposlenog koji je izložen opasnostima ili štetnostima postoji rizik od nastanka povreda ili oštećenja zdravlja;
- rukovaoc je zaposleni koji u okviru poslova koje obavlja upotrebljava sredstvo za rad;
- opasno kretanje je kretanje sredstva za rad ili njegovog dijela, zbog kojeg neka zona sredstva za rad može da bude opasna;
- zaštitna naprava je nepomičan ili pomičan dio sredstva za rad koji fizički sprječava ulazak zaposlenog ili njegovih djelova tijela u opasnu zonu sredstva za rad (kućište, ograda, pregrada, vrata, poklopac, oklop i sl.), odnosno fizički sprječava izlijetanje predmeta ili materija iz sredstva za rad (lom, odbacivanje, ispuštanje, prskanje i sl.);
- zaštitni uređaj je sastavni dio sredstva za rad koji uklanja ili umanjuje opasnost samostalno ili kada je povezan sa zaštitnom napravom (uređaj za zatvaranje, pokretanje ili zaustavljanje, bezbjedno upravljanje, ograničavanje ili onemogućavanje opasnog djelovanja sredstva za rad ili zaposlenog, onemogućavanje prekomjernog porasta fizičkih i drugih veličina i sl.).

II. OPŠTE OBAVEZE POSLODAVCA I RUKOVAOCA

1. Obaveze poslodavca

Član 4

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad odgovara uslovima, vrsti i načinu izvođenja radnih zadataka, odnosno da je za tu namjenu na odgovarajući način prilagođeno, tako da njegova upotreba ne ugrožava zaštitu i zdravlje zaposlenog (u daljem tekstu: zaštita zaposlenog) i prilikom ispravne upotrebe ne prouzrokuje nepredviđene opasnosti i štetnosti.

Poslodavac treba da prilikom upotrebe sredstva za rad poštuje ergonomske zahtjeve.

Ako poslodavac sastavlja djelove sredstva za rad u funkcionalnu cjelinu ili sredstvo za rad prepravlja, tako da mu mijenja karakteristike i funkcionalnost, smatra se da je proizvođač sredstva za rad i na njega se primjenjuju propisi koji važe za proizvođača sredstva za rad.

Član 5

Poslodavac treba da organizacionim i tehničkim mjerama spriječi ili ograniči predvidljive opasnosti ili štetnosti, koje mogu da nastanu prilikom upotrebe sredstva za rad i da preduzme mjere za njegovu bezbjednu upotrebu.

Član 6

Sredstvo za rad može da se upotrebljava samo ako na vidnom mjestu ima istaknutu oznaku proizvođača, u skladu sa propisom kojim se uređuje opšta bezbjednost proizvoda.

Član 7

Ako opasna zona nije obezbijedena konstrukcijskim rješenjima, poslodavac treba da preduzme tehničke mjere zaštite (zaštitne naprave, zaštitni uređaji i sl.), radi sprječavanja ulaska zaposlenog u opasnu zonu sredstva za rad.

Član 8

Ako rukovaoc treba rukom ili dijelom tijela da priđe opasnoj zoni, drži, umetne ili izvadi uzorak iz opasne zone, poslodavac treba da mu obezbijedi upotrebu pomoćnog ručnog alata ili mehaničkih uređaja za primanje, ulaganje, okretanje, vađenje, umetanje, uzimanje uzoraka i sl.

Član 9

Poslodavac treba da rukovaocu sredstvom za rad: za preradu zaraznih i gadjivih materija životinjskog porijekla; koje stvara buku i vibracije; sa opasnim zračenjem; na električni pogon i za preradu, obradu ili druge postupke sa opasnim materijama, nabavi, izda na upotrebu i obezbijedi sredstva i opremu lične zaštite na radu.

Poslodavac treba da prilikom izbora sredstva za rad uzme u obzir prisutne opasnosti i štetnosti na radnom mjestu, odnosno druge opasnosti i štetnosti koje mogu da nastanu prilikom upotrebe tog sredstva.

Ako nije moguće obezbijediti upotrebu sredstva za rad bez rizika za zaposlenog, poslodavac treba da preduzme mjere zaštite radi smanjenja rizika na najniži mogući nivo.

Poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad održava u skladu sa uputstvima proizvođača.

Član 10

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad može da upotrebljava samo rukovaoc, a da popravke, izmjene, održavanje i servisiranje vrši samo zaposleni koji je za to posebno određen i osposobljen.

Član 11

Prije početka rada i nakon svake promjene koja bi mogla da utiče na bezbjednu upotrebu sredstva za rad, poslodavac treba zaposlenog da upozori na opasnosti koje mogu da nastanu ili su posljedica djelovanja drugih sredstava za rad u njihovom neposrednom okruženju, koje zaposleni neposredno ne upotrebljava.

Poslodavac treba da obezbijedi pisana uputstva o bezbjednoj upotrebi sredstva za rad i da informiše zaposlene o:

- uslovima u kojima se sredstvo za rad upotrebljava na bezbjedan način;
- predvidljivim vanrednim okolnostima koje mogu da nastupe prilikom upotrebe sredstva za rad; i
- saznanjima ili praktičnim iskustvima, prikupljenim tokom upotrebe sredstva za rad.

2. Obaveze rukovaoca

Član 12

Rukovaoc treba da, u skladu sa uputstvima koje je dobio od poslodavca, odnosno proizvođača:

- pravilno upotrebljava i održava sredstvo za rad;
- zahtijeva popravku oštećenog ili zamjenu istrošenog sredstva za rad, ako to predstavlja opasnost za njegovu zaštitu, kao i za zaštitu drugog izloženog zaposlenog koji može da dođe u opasnu zonu sredstva za rad;
- zahtijeva odgovarajuća sredstva i opremu lične zaštite na radu, ako i pravilnom upotrebom sredstva za rad može da se izazove opasnost za nastanak povreda ili oštećenje zdravlja.

Izloženi zaposleni je svaki zaposleni koji se u potpunosti ili djelimično nalazi u opasnoj zoni.

III. POSEBNE OBAVEZE POSLODAVCA I ZAPOSLENOG

Član 13

Poslodavac treba da obezbijedi da su uređaji za upravljanje sredstvom za rad lako vidljivi, prepoznatljivi i označeni.

Poslodavac treba da obezbijedi da su upravljački uređaji smješteni izvan opasne zone, tako da njihovo djelovanje ne može da prouzrokuje dodatne opasnosti i kako bi se spriječile opasnosti koje mogu da nastanu kao posljedica njihovog nenamjernog uključivanja.

Poslodavac treba da obezbijedi da rukovaoc sa mjesta upravljanja može da nadzire opasne zone kako bi zaposlenog upozorio na opasnost od zadržavanja u tim zonama, ili da na sredstvu za rad obezbijedi automatsko aktiviranje zvučnog i svjetlosnog signala koji će zaposlenog da upozori na opasnost prije njegovog uključivanja kako bi zaposleni imao dovoljno vremena za blagovremeno udaljavanje iz opasne zone, radi izbjegavanja opasnosti prouzrokovanih pokretanjem ili zaustavljanjem sredstva za rad.

Poslodavac treba da obezbijedi bezbjedne upravljačke sisteme na sredstvu za rad u slučaju greške, zastoja ili ograničenja u predvidljivim okolnostima upotrebe sredstva za rad.

Član 14

Sredstvo za rad treba da se uključi samo namjernim aktiviranjem uređaja za pokretanje, bez opasnosti za izloženog zaposlenog, i kod:

- ponovnog pokretanja sredstva za rad poslije njegovog zastoja bez obzira na razlog;
- upravljanja kod znatnih promjena radnog postupka (brzina, pritisak i sl.), osim ako takvo ponovno pokretanje ili promjena ne ugrožava izloženog zaposlenog.

Način aktiviranja uređaja iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na ponovno pokretanje ili promjenu radnog postupka, koje je posljedica normalnog ciklusa automatskog rada uređaja.

Član 15

Sredstvo za rad treba da je opremljeno upravljačkim uređajem za potpuno i bezbjedno zaustavljanje.

Svako radno mjesto na sredstvu za rad, uzimajući u obzir vrste opasnosti i moguće povrede zaposlenog, treba da je opremljeno upravljačkim uređajem za zaustavljanje određenog pokretnog dijela ili cijelog sredstva za rad.

Upravljački uređaj za zaustavljanje sredstva za rad treba da ima prednost nad upravljačkim uređajem za njegovo pokretanje.

Nakon zaustavljanja sredstva za rad ili njegovih opasnih djelova, treba da se obezbijedi isključivanje dovoda pogonske energije na upravljačkom uređaju za pokretanje.

Član 16

Ako sredstvo za rad tokom normalnog zaustavljanja predstavlja opasnost za izloženog zaposlenog, poslodavac treba da obezbijedi da to sredstvo ima uređaj za brzo zaustavljanje u slučaju opasnosti.

Član 17

Ako sredstvo za rad za vrijeme rada predstavlja opasnost od povreda izloženog zaposlenog, zbog mogućnosti padanja ili odlijetanja predmeta, poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad opremljeno zaštitnim uređajem koji sprječava takvu opasnost.

Ako sredstvo za rad predstavlja opasnost od povreda i oštećenja zdravlja izloženog zaposlenog, zbog ispuštanja gasova, pare, tečnosti ili prašine, poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad opremi odgovarajućim uređajem za prikupljanje materije na samom izvoru ispuštanja i za njihovo odvođenje.

Član 18

Sredstvo za rad i njegovi djelovi treba da su stabilizovani pomoću odgovarajućih uređaja na čvrstu podlogu, ako je to potrebno radi zaštite zaposlenog.

Član 19

Ako postoji opasnost od lomova ili raspadanja djelova sredstva za rad za vrijeme rada i povreda izloženog zaposlenog, poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu mjere zaštite kojima se takva opasnost otklanja.

Član 20

Ako postoji opasnost od mehaničkog dodira zaposlenog sa pokretnim djelovima sredstva za rad i nastanka povreda, poslodavac treba da obezbijedi da se odgovarajućom zaštitnom napravom ili zaštitnim uređajem spriječi prilaz do tih pokretnih djelova ili obezbijedi automatsko zaustavljanje opasnih kretanja sredstva za rad, prije nego što zaposleni uđe u opasnu zonu.

Zaštitne naprave i zaštitni uređaji na sredstvu za rad, treba da:

- su čvrste izrade;
- su obezbijeđeni od prouzrokovanja dodatne opasnosti;
- budu takvi da ne mogu lako da se uklone ili onesposobe;
- su postavljeni na dovoljnoj udaljenosti od opasne zone radi sprječavanja ulaska djelova tijela zaposlenog u tu zonu;
- obezbjeđuju vidljivost radnog ciklusa; i
- omoguće obavljanje radova na montaži ili zamjeni djelova, odnosno na održavanju i da ograniče pristup u opasnu zonu, po mogućnosti bez uklanjanja zaštitnih naprava ili zaštitnih uređaja.

Član 21

Sva područja i mjesta na sredstvu za rad sa kojih se obavlja kontrola ili održavanje sredstva za rad treba da budu osvijetljena, u skladu sa zahtjevima rada.

Član 22

Djelovi sredstva za rad koji su izloženi visokim ili niskim temperaturama treba da budu toplotno izolovani, odnosno zaštićeni od dodira ili prilaza zaposlenog u njihovu neposrednu blizinu. Član 23

Uređaji na sredstvu za rad koji upozoravaju zaposlenog na opasnost treba da budu lako uočljivi, nedvosmisleni i razumljivi.

Član 24

Poslodavac treba da obezbijedi da se radovi na održavanju sredstva za rad obavljaju u stanju njegovog mirovanja, a ukoliko to nije moguće, treba da se preduzmu mjere da se takvi radovi obavljaju bez opasnosti od povreda ili oštećenja zdravlja zaposlenog ili da se obavljaju izvan opasnih zona.

Član 25

Poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad opremljeno sa jasno prepoznatljivim sredstvima za odvajanje od svih izvora energije i da ponovno priključenje sredstva za rad na izvor energije ne predstavlja opasnost od nastanka povreda ili oštećenja zdravlja zaposlenog.

Član 26

Poslodavac treba da obezbijedi postavljanje kratkih uputstava na sredstvu za rad radi zaštite zaposlenog, u skladu sa propisom kojim se uređuju znakovi za zaštitu i zdravlje na radu.

Član 27

Poslodavac treba da obezbijedi zaposlenom bezbjedan pristup i zadržavanje u svim područjima sredstva za rad na kojima je to potrebno za obavljanje rada, podešavanje ili održavanje.

Član 28

Zaposleni treba da je zaštićen od rizika nastanka požara, pregrijavanja, ispuštanja prašine, tečnosti, gasova, para ili drugih materija koje se proizvode, upotrebljavaju ili čuvaju u sredstvu za rad.

Član 29

Zaposleni treba da je zaštićen od eksplozije materije koja se proizvodi, upotrebljava ili čuva u sredstvu za rad.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako ne može da se otkloni rizik od eksplozije materije u sredstvu za rad (reaktor, plinska stanica, silos i sl.), poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu potrebne mjere da eksplozija ne ugrozi zaposlenog.

Član 30

Poslodavac treba da obezbijedi da je svako sredstvo za rad opremljeno odgovarajućom zaštitom od direktnog ili indirektnog djelovanja električne struje.

Član 31

Poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad pravilno ugrađeno ili postavljeno i da se upotrebljava bez opasnosti za zaštitu izloženog zaposlenog, obezbjeđivanjem dovoljnog prostora između pokretnih i nepokretnih djelova sredstva za rad ili pokretnih djelova u njegovom okruženju, obezbjeđivanjem ispravnih dovoda, odnosno odvoda svih oblika energije i materija koje se proizvode, upotrebljavaju ili nastaju kao sporedni proizvod.

Član 32

Poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad montira i demontira u skladu sa uputstvima proizvođača.

Član 33

Sredstvo za rad koje može da bude izloženo opasnosti od atmosferskog pražnjenja (udar groma), treba da je opremljeno odgovarajućim uređajima ili sredstvima za otklanjanje štetnog djelovanja na sredstvo za rad i izloženog zaposlenog (zaštita od prednapona i sl.).

Član 34

Prije početka rada, rukovaoc treba da, vizuelno i uključivanjem pojedinih upravljačkih uređaja, provjeri ispravnost djelovanja sredstva za rad, kao i funkcionalnost i ispravnost zaštitnih naprava i zaštitnih uređaja.

Član 35

Rukovaoc sredstvom za rad koje prouzrokuje opasno kretanje treba da na radnom mjestu nosi sredstva i opremu lične zaštite na radu koja je pripijena uz tijelo, bez pojedinih labavih, istaknutih ili dodatnih djelova.

U blizini pokretnih djelova sredstva za rad, zaposleni sa dugom kosom su dužni da kosu skupe i pokriju maramom ili kapom, tako da se spriječi neposredan dodir kose sa okretnim djelovima sredstva za rad.

Član 36

Rukovaoc treba da rad obavlja na bezbjedan način tako da usljed opasnih kretanja ili drugih opasnih radnji ne ugrozi sebe i druge zaposlene.

Ako rukovaoc primijeti nepravilnosti na sredstvu za rad, sredstvo za rad treba odmah da zaustavi i nepravilnosti prijavi poslodavcu.

Član 37

Rukovaoc može sredstvo za rad da stavi u pogon kada su sve predviđene zaštitne naprave i zaštitni uređaji u svom zaštitnom položaju.

Rukovaoc ne smije da ukloni zaštitnu napravu ili zaštitni uređaj, odnosno da prouzrokuje da zaštitno djelovanje istih bude bez svoje redovne funkcije.

Član 38

Rukovaoc koji na sredstvu za rad radi sa opasnim materijama, treba da je upoznat sa karakteristikama tih materija i sa njihovim bezbjednim rukovanjem.

Član 39

Ako sredstvo za rad istovremeno upotrebljavaju dva ili više rukovaoca, poslodavac treba da odredi jednog od njih za koordinaciju rada, osim ako rad koordinira i nadzire njihov neposredni pretpostavljeni.

Član 40

Poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad pregleda i ispituje u rokovima koje je odredio proizvođač.

Ako proizvođač nije odredio rokove pregleda i ispitivanja sredstva za rad, poslodavac treba da obezbijedi preglede i ispitivanja u propisanim rokovima.

Član 41

Ako je sastavni dio sredstva za rad uređaj za dizanje tereta, poslodavac treba da obezbijedi da je rukovaoc osposobljen za bezbjedan rad, uključujući upravljanje uređajem za dizanje tereta.

IV. DODATNE OBAVEZE PRILIKOM UPOTREBE SREDSTVA ZA RAD

1. Postavljanje sredstva za rad

Član 42

Poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad u radnom prostoru postavljeno tako da njegovo kretanje, odnosno kretanje njegovih djelova ne stvara opasne zone, a ako to nije moguće, opasnosti za zaposlenog treba da se otklone odgovarajućim zaštitnim napravama.

Ako postavljanje zaštitnih naprava iz stava 1 ovog člana nije moguće, zaštita zaposlenog treba da se sprovede postavljanjem odgovarajućih znakova za zaštitu i zdravlje na radu (zabrana kretanja zaposlenog u opasnoj zoni).

Član 43

Kod postavljanja sredstva za rad poslodavac treba da predvidi slobodne površine za rukovanje sredstvom za rad, kao i površine i prilaze za dopremanje i odlaganje materijala.

Za čišćenje, podmazivanje i održavanje sredstva za rad poslodavac treba da obezbijedi slobodne prolaze i prilaze do sredstva za rad sa onih strana sa kojih ti poslovi treba da se obavljaju, kao i dovoljnu osvjetljenost radnog prostora.

Širina prilaza sredstvu za rad i stajališta sa kojeg rukovaoc obavlja poslove iz stava 2 ovog člana, treba da bude u skladu sa potrebama i položajem tijela zaposlenog pri obavljanju tih poslova.

Član 44

Poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad postavljeno tako da rukovaoci nijesu izloženi mehaničkim opasnostima od povreda (padajući ili leteći djelovi) i opasnostima od oštećenja zdravlja (otrovne i agresivne materije, zračenje, blještanje), odnosno drugim mogućim opasnostima, pri čemu treba da se poštuju uputstva proizvođača sredstva za rad.

Član 45

Poslodavac treba da obezbijedi da je nepokretno sredstvo za rad postavljeno i, po potrebi, pričvršćeno za podlogu ili druge čvrste oslonce (konzola, okvir, sto i sl.), tako da tokom upotrebe ne može da se pokrene iz svog položaja.

Član 46

Poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad koje pri radu proizvodi jače udarce, odnosno vibracije, ne postavlja na višim nivoima zgrade ili na povišene oslonce, ako zbog udaraca i vibracija može da dođe do oštećenja konstrukcije zgrade ili oslonaca.

Član 47

Ako se prilikom upotrebe sredstva za rad očekuju udarci i vibracije koje mogu štetno da utiču na zdravlje zaposlenog, poslodavac treba da preduzme odgovarajuće mjere zaštite za sprječavanje prenosa udara i vibracija na temelje (elastični podmetači, plivajući podovi i sl.).

2. Obaveze u vezi sa pogonskom energijom sredstva za rad

Član 48

Prilikom upotrebe sredstva za rad koje koristi motor sa unutrašnjim sagorijevanjem (sa tečnim ili gasnim gorivom), poslodavac treba da obezbijedi:

- postavljanje nepokretnog sredstva za rad u posebnom radnom prostoru;
- poseban način pričvršćivanja, ako pri upotrebi sredstva za rad nastaju vibracije koje se prenose na zgradu u kojoj zaposleni rade;
- odvođenje izduvnih gasova iz radnog prostora odnosno okoline, kao i ventilaciju;
- dovođenje pogonskog goriva iz odgovarajućeg rezervoara kroz nepropustan i bezbjedno postavljen cjevovod, pripadajuću armaturu i druge sastavne djelove instalacije.

Član 49

Ako postoji mogućnost da u cijevima, priključnim cjevovodima i spojnim mjestima hidrauličnog, parnog ili pneumatskog sredstva za rad dođe do povećanja pritiska iznad dozvoljenog, poslodavac treba da obezbijedi zaštitne uređaje za snižavanje pritiska na dozvoljeni nivo.

Član 50

Prilikom upotrebe sredstva za rad koje koristi gasna, tečna ili čvrsta goriva, poslodavac treba da obezbijedi stabilnost i pravilno djelovanje zaštitnih uređaja za sprječavanje ispuštanja goriva i pojavu požarno eksplozivnih smješa ili smješa opasnih za zaštitu zaposlenog.

Član 51

Prilikom upotrebe sredstva za rad čiji je sastavni dio posuda pod pritiskom, poslodavac treba da obezbijedi zaštitni uređaj za sprječavanje prekomjernog pritiska (zaštitni ventili i sl.).

Član 52

Ako zbog zastoja sredstva za rad, odnosno prekida rada zbog nestanka i povratka dovoda energije, može da dođe do opasnog djelovanja zaostale ili povratne energije na sredstvu za rad ili u njegovoj neposrednoj blizini, poslodavac treba da obezbijedi da se na sredstvu za rad ili u njegovoj neposrednoj blizini postave vidljiva upozorenja na opasnost.

3. Upravljanje

Član 53

Ako sredstvo za rad ima više pogonskih mehanizama za različite radne operacije odnosno kretanja, koji zbog zaštite zaposlenog i po uputstvu proizvođača ne smiju da rade istovremeno, poslodavac treba da obezbijedi da se na sredstvu za rad postavi zaštitni uređaj koji će da spriječi istovremeno uključivanje tih mehanizama, odnosno istovremeno izvođenje različitih operacija.

Član 54

Zaštitni uređaji za prekid dovoda bilo koje vrste energije aktiviraju se:

- prije početka čišćenja sredstva za rad;
- prije početka rada na održavanju i popravke sredstva za rad;
- kada je neophodno da se isključi sredstvo za rad;
- nakon završetka rada.

Član 55

U blizini uređaja za upravljanje sredstvom za rad ne smije da bude prepreka koje bi rukovaocu onemogućavale potpuni hod upravljačkog uređaja.

4. Zaštitne naprave i zaštitni uređaji

Član 56

Ako je potrebno iz tehnoloških razloga zaštitnu napravu ili zaštitni uređaj privremeno ukloniti ili otvoriti radi pregleda, podešavanja, zamjene alata, popravke, čišćenja i sl., poslodavac treba da obezbijedi uređaj za odvajanje sredstva za rad od izvora energije i blokade rada sve dok se zaštitna naprava ili zaštitni uređaj ne vrate u svoj zaštitni položaj.

Uklanjanje zaštitne naprave ili zaštitnog uređaja radi kontrole ispravnosti sredstva za rad nije u suprotnosti sa stavom 1 ovog člana, ako se pri tom sprovodi zaštita zaposlenog na odgovarajući način.

Član 57

Poslodavac ne treba da dozvoli upotrebu sredstva za rad bez predviđenih zaštitnih naprava ili zaštitnih uređaja.

Rukovaoc koji upotrebljava sredstvo za rad ne treba da isključuje predviđene zaštitne naprave ili zaštitne uređaje, odnosno da smanjuje njihovu funkciju.

Poslodavac treba da obezbijedi da za vrijeme rada zaštitni uređaji ili zaštitne naprave na sredstvu za rad nijesu isključeni/e.

Član 58

Poslodavac treba da obezbijedi da su zaštitne naprave i zaštitni uređaji postavljeni na način da ne ometaju normalnu upotrebu sredstva za rad.

Ako radni postupak zahtijeva nadgledanje ili kontrolu sredstva za rad za vrijeme rada, poslodavac treba da obezbijedi mogućnost posmatranja procesa bez opasnosti za zaštitu zaposlenog (otvor, zaslon i sl.).

Član 59

Strmi, kosi i vodoravni remenski prenosi i druge transmisije, bez obzira na njihovu širinu i brzinu treba da su zagrađeni ili ograđeni zaštitnom napravom visine 2 m od poda na kojem zaposleni stoji.

Remenske i druge transmisije, koje su na visini većoj od 2 m iznad poda, treba da su zagrađene ili ograđene zaštitnom napravom najmanje sa donje strane.

Ako visinu zaštite iz objektivnih ili tehničkih razloga nije moguće postaviti u skladu sa stavom 1 ovog člana, neposredno uz remen ili drugo transmisijsko sredstvo, poslodavac treba da obezbijedi da se u tom slučaju zaštitna naprava namjesti na određenu udaljenost od remena ili drugog transmisijskog sredstva i niže od 2 m iznad poda, uz uslov da zaposleni stojeći na podu sa ispruženom rukom ne doseže u opasnu zonu transmisije u pogonu.

Član 60

Za prebacivanje remena sa jedne na drugu remenicu, za vrijeme pogona transmisije, poslodavac treba da obezbijedi upotrebu odgovarajuće mehaničke naprave za prebacivanje.

Član 61

Pokretni djelovi prenosnika snage (vratila, remenice, remeni i sl.) koji su iznad poda prostorije, galerije ili podijuma, na mjestima prolaza zaposlenog, treba da budu premošteni i ograđeni čvrstim punim ili mrežastim zaštitama.

Član 62

Ako se radi zaštite zaposlenog na sredstvu za rad upotrebljava zaštitni uređaj sa dvoručnim upravljanjem, poslodavac u tom slučaju treba da obezbijedi dva odvojena elementa za upravljanje sredstvom za rad (tipke, ručice i sl.), na koje rukovaoc treba istovremeno da djeluje sa obje ruke dok traje opasna operacija.

Ako rukovaoc pri radu upotrebljava zaštitni uređaj za dvoručno upravljanje sredstvom za rad u skladu sa stavom 1 ovog člana, treba da se onemogući istovremeno upravljanje sredstvom za rad pomoću nekog drugog uređaja za upravljanje (nožna pedala i sl.).

Član 63

Sredstvo za rad treba da ima uređaj za daljinsko upravljanje ako se radi o sredstvu:

- sa opasnim toplotnim zračenjem;
- sa opasnim zračenjem (rentgenski aparati, otvoreni i zatvoreni izvori jonizujućeg zračenja, optičko zračenje i sl.);
- koje proizvodi buku iznad dozvoljenog nivoa;
- u kome se razvijaju i/ili oslobađaju materije sa jakim otrovnim djelovanjem (gasovi, pare, aerosoli i sl.);
- kod kojeg daljinskim upravljanjem može da se postigne bolja preglednost rada i time veća zaštita zaposlenog.

Izuzetno od stava 1 ovog člana poslodavac ne treba da obezbijedi uređaj za daljinsko upravljanje, ako zaposleni tokom radnog postupka samo privremeno dolazi u blizinu takvog sredstva za rad, prilikom čega upotrebljava odgovarajuća sredstva i opremu lične zaštite na radu.

5. Kontrolni instrumenti i signalni uređaji

Član 64

Poslodavac treba da obezbijedi da su kontrolni i mjerni instrumenti (termometri, manometri, pirometri, brzinomjeri, anemometri, indikatori nivoa tečnosti i drugi kontrolni instrumenti) i signalni uređaji (signalne svjetiljke, zvučni signalni uređaji za alarmiranje i drugi signalizatori), postavljeni u slučajevima kada se pomoću njih obezbjeđuje potreban nadzor nad radom sredstva za rad, odnosno zaštita izloženog zaposlenog za vrijeme upotrebe tog sredstva.

Rukovaoc treba da vizuelno pregleda ispravnost kontrolnih instrumenata i signalnih uređaja na sredstvu za rad prije početka i tokom rada.

Poslodavac treba da obezbijedi da se kontrolni instrumenti pregledaju i ispituju u propisanim rokovima.

Član 65

Poslodavac treba da obezbijedi da su kontrolni instrumenti i optički signalni uređaji na sredstvu za rad ili u njegovoj blizini postavljeni na vidnom mjestu, tako da mjerene veličine i signali mogu sa radnog mjesta rukovaoca lako da se očitaju, odnosno posmatraju.

Član 66

U slučaju upravljanja sredstvom za rad velikih dimenzija, kada je međusobno sporazumijevanje dva ili više rukovaoca otežano i kada izloženi zaposleni može da bude ugrožen, sredstvo za rad treba da bude opremljeno uređajima sa zvučnim ili optičkim signalima ili drugim uređajima za upozoravanje zaposlenog na opasnost, odnosno za međusobni dogovor.

Poslodavac treba da obezbijedi da se zvučni signali ili druga upozoravajuća sredstva iz stava 1 ovog člana, odrede prije početka upotrebe sredstva za rad i da se rukovaoci upoznaju sa njihovom funkcijom.

Ako je davanje zvučnog signala ili drugih načina upozorenja na opasnost povezano sa pokretanjem sredstva za rad, poslodavac treba da obezbijedi da je vrijeme između signala upozorenja i pokretanja sredstva za rad podešeno tako da zaposleni ima dovoljno vremena za napuštanje opasne zone ili za sklanjanje na sigurno mjesto, odnosno da može da se pripremi za radnu operaciju koju će da obavlja.

6. Sredstvo za rad kod kojeg nastaje statički elektricitet

Član 67

Poslodavac treba da preduzima mjere za zaštitu od djelovanja statičkog elektriciteta na sredstvu za rad kod čijeg rada nastaje statički elektricitet koji može da ugrozi zaštitu zaposlenog, odnosno da prouzrokuje požar ili eksploziju.

Prilikom izbora mjera za zaštitu zaposlenog od statičkog elektriciteta (uzemljenje, održavanje određene vlage u vazduhu, antistatička preparacija, odvajanje statičkog elektriciteta influencijom, povećanje provodljivosti slabo provodljivih materijala i jonizacija vazduha ili kombinacija tih mjera), poslodavac treba da uzme u obzir nivo opasnosti, vrstu tehnološkog procesa i sredstva za rad, kao i mikroklimatske uslove u radnom prostoru.

7. Sredstvo za rad kod kojeg se izdvaja prašina

Član 68

Poslodavac treba da obezbijedi da se kod sredstva za rad u zatvorenim i otvorenim prostorima, prilikom čije upotrebe se izdvaja prašina u radnu okolinu iznad granične vrijednosti, upotrebljava uređaj za skupljanje prašine na mjestu nastajanja i njeno odvođenje van radnog prostora.

Ako uređaj iz stava 1 ovog člana ne odstranjuje prašinu na efikasan način, poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad hermetički zatvori ili postavi u poseban prostor, kao i da se njime daljinski upravlja.

Poslodavac treba da obezbijedi da su uređaji za odvođenje prašine postavljeni tako da sredstvo za rad može bezbjedno da se upotrebljava, a da se uređaji za odvođenje prašine skidaju samo radi čišćenja i popravke.

8. Sredstvo za rad sa opasnim materijama

Član 69

Prilikom upotrebe sredstva za rad sa opasnim materijama, pored mjera zaštite propisanih ovim pravilnikom, treba da se preduzmu mjere propisane aktom kojim se uređuje označavanje, postupanje i čuvanje opasnih materija.

Član 70

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad koje u radnu sredinu ispušta opasne materije (gasovi, pare, prašina), prilikom upotrebe bude postavljeno na način da je štetno djelovanje tih materija na zaposlenog u dozvoljenim granicama.

Član 71

Sredstvo za rad koje se upotrebljava za proizvodnju, odnosno preradu opasnih materija treba da bude postavljeno u posebnim prostorijama odnosno boksovima.

Tehnološkim postupkom koji se izvodi sa sredstvom za rad iz stava 1 ovog člana treba da se upravlja iz posebnog prostora u koji se dovodi čisti vazduh u količini koja obezbjeđuje predpritisk u odnosu na prostor sa sredstvom za rad, kako bi se spriječio ulazak opasnih materija u prostor za upravljanje.

Ako je tokom tehnološkog postupka sa sredstvom za rad potrebno da se uzmu uzorci opasnih materija navedenih u stavu 1 ovog člana koje su pod pritiskom, poslodavac treba da obezbijedi da se za uzimanje uzoraka obezbijedi poseban zaštitni uređaj koji sprječava izlazak opasnih materija iz sredstva za rad za vrijeme uzimanja uzoraka.

Član 72

Poslodavac treba da obezbijedi da se tehnološki postupci, kod kojih se upotrebljavaju ili odvajaju opasne materije, obavljaju u hermetički zatvorenim posudama ili prostorima, tako da se onemogućava djelovanje tih materija na rukovaoca.

Sredstvo za rad koje se otvara radi punjenja materijalom i vađenja materijala, prilikom čega postoji mogućnost da izađu otrovne materije, mora da bude opremljeno zaštitnim napravama i uređajima za odsisavanje kojima se sprječava izlaženje tih materija iz sredstva za rad u radni prostor.

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad u kojem se odvajaju opasne materije, a koje iz tehnoloških razloga nije moguće hermetički zatvoriti, ima odgovarajući uređaj za odvođenje opasnih materija ili za njihovu neutralizaciju.

Poslodavac treba da odredi i obezbijedi higijenske uslove za rukovaoca koji upotrebljava sredstvo za rad za preradu, obradu ili druge postupke sa opasnim materijama.

Član 73

Na sredstvu za rad sa električnim pogonom i instalacijama na kojem se radi sa eksplozivnim i lako zapaljivim materijama ili mogu da se izdvoje takve materije u obliku gasova, pare, prašine i sl., elektroinstalacija treba da bude izvedena u protiveksplozivnoj zaštiti.

Sredstvo za rad sa eksplozivnim i lako zapaljivim materijama treba da bude konstruisano, postavljeno i održavano tako da:

- djelovi u gibanju budu od materijala koji dodirrom ili trenjem djelova ne stvaraju iskrnu, statički elektricitet ili opasno zagrijavanje;
- se podmazuju sredstvima i na način koji nije izvor požara ili eksplozija;
- su mjesta obrade ili prerade, prema potrebi, zatvorena i nepropustiva, da bi se spriječilo bilo kakvo isparavanje ili isticanje sadržaja;
- je materijal otporan na nagrivanje, ako su eksplozivne i lako zapaljive materije ujedno i nagrivaјуće;
- električni provodnici nisu preopterećeni i da se električna instalacija stručno održava;
- se u prostoriji ili u blizini sredstva za rad ne upotrebljavaju sredstva koja su izvori vatre i iskre ili užareni predmeti.

Poslodavac treba da rukovaocu koji radi sa sredstvom za rad sa eksplozivnim i lakozapaljivim materijama nabavi, izda na upotrebu i obezbijedi sredstva i opremu lične zaštite na radu koji odgovaraju uslovima rada i ne prouzrokuju varničenje.

Uređaji za upravljanje sredstvom za rad iz stava 1 ovog člana, prema potrebi, postavljaju se u posebnoj prostoriji odvojeno od prostorije sa sredstvom za rad i sa nadpritiskom kao mjeri zaštite odvajanja tih uređaja od prostora sa mogućim eksplozivnim smješama.

Član 74

Poslodavac treba da obezbijedi da se sredstvo za rad čiji su sastavni djelovi gasni gorionici upotrebljava i održava u skladu sa uputstvima proizvođača.

Radove na održavanju sredstva za rad sa gasnim gorionicima mogu da obavljaju samo za to osposobljeni zaposleni, odnosno ovlašćeni servisi.

Član 75

Poslodavac treba da obezbijedi da se pregledi i ispitivanja sredstva za rad kojim se nagrivaјуće materije (korozivne i agresivne) obrađuju, prerađuju ili upotrebljavaju u druge svrhe, obavljaju u skladu sa uputstvima proizvođača, odnosno u skladu sa propisima kojima se uređuju pregledi i ispitivanja sredstva za rad.

Član 76

Poslodavac treba da obezbijedi da je sredstvo za rad za preradu zaraznih i gadjljivih materija životinjskog porijekla postavljeno tako da može lako da se čisti, pere i dezinfikuje, a njegovi sastavni djelovi ne smiju da upijaju tečnosti ili mirise.

Član 77

Ako opasne materije ne smiju da se ispuštaju neposredno u okolinu, poslodavac treba da obezbijedi poseban uređaj za apsorpciju ili neutralizaciju opasnih materija, za njihovo taloženje ili spaljivanje, odnosno za odgovarajuće čuvanje.

Član 78

Poslodavac treba da obezbijedi da se čišćenje i pranje prenosnih ili pokretnih posuda u kojima se drže opasne materije obavlja u određenim, za to posebno opremljenim prostorima.

Čišćenje i pranje posuda za držanje opasnih materija treba, po mogućnosti, da bude mehanizovano tako da se isključuje potreba za ulaskom i zadržavanjem zaposlenog u njima.

Poslodavac treba da obezbijedi da se ugrađene posude (podzemne i nadzemne) za skladištenje opasnih materija, koje treba povremeno da se čiste, peru, odmaščuju i sl., osiguraju sa priključkom za paru, vodu, odnosno druga sredstva kojima se ti poslovi obavljaju, i da imaju odvode za nečistu vodu ili druga sredstva za pranje na predviđeno mjesto, prilikom čega treba da se obezbijedi dovoljna količina pare, vode, odnosno drugih sredstava za pranje.

Ako rad u posudama iz stava 2 ovog člana nije moguće da se obavi bez ulaska zaposlenog i zadržavanja u njima, poslodavac treba da preduzme odgovarajuće mjere zaštite prilikom obavljanja tih poslova (inertizacija posude, mjerenje koncentracije štetnih gasova i para u

posudi, upotreba maske sa dovodom svježeg vazduha ili izolacionog aparata, upotreba određene zaštitne odjeće i obuće, zaštitnog pojasa sa užetom, koordinirani rad dva ili više zaposlenih).

Član 79

Prilikom upotrebe sredstva za rad, kod kojeg se izdvajaju veće količine otpadnih opasnih materija u gasnom, tečnom ili čvrstom stanju, poslodavac treba da preduzme mjere zaštite od zagađenja radne sredine.

Za zaštitu zaposlenog i radne sredine od ispuštenih gasova, para i prašine iz dimnjaka i drugih ispusta iz sredstva za rad, poslodavac treba da primijeni tehnička rješenja (spaljivanje, apsorpcija, adsorpcija, odstranjivanje prašine i para iz otpadnih gasova i sl.).

9. Sredstvo za rad sa visokim ili niskim temperaturama

Član 80

Punjenje i pražnjenje sredstva za rad pod visokom temperaturom, kao i otvaranje odnosno zatvaranje vrata i poklopaca treba da bude mehanizovano.

Prilikom punjenja, pražnjenja i kod drugih sličnih postupaka na sredstvu za rad sa električnim otpornicima u otvorenim kanalima (električne peći), poslodavac treba da obezbijedi predviđene mjere zaštite zaposlenog od udara električne struje (uređaj za isključivanje, blokada), ako se taj rad obavlja sa metalnim ručnim alatom.

Član 81

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad sa visokim temperaturama (peći za topljenje, zagrijavanje, žarenje i sl.) ima vrata i poklopce sa odgovarajućom toplotnom izolacijom, osim u slučaju kada se oni hlade vodom ili drugim sredstvima.

Član 82

Unutrašnji prostor sušionice, za vrijeme sušenja sirovina i proizvoda, treba da bude zatvoren prema radnom prostoru.

Prije otvaranja sušionice za ulazak zaposlenog radi pražnjenja i ponovnog punjenja, treba da budu odstranjeni zaostali gasovi, a unutrašnjost sušionice treba da se ohladi na temperaturi do najviše 313°K (40°C), osim ako postoji mogućnost za toplotno prilagođavanje zaposlenog prije ulaska u sušionicu.

Topli gasovi iz sušionice ne mogu da se ispuštaju u radni prostor.

Vrata sušionice treba da se bezbjedno i lako otvaraju i sa unutrašnje strane i u slučaju kada su zaključana.

Član 83

U prostorima sa rashladnim sredstvom za rad sa niskim temperaturama ispod 273°K (0°C), hladnjačama, zamrzivačima, rashladnim skladištima i drugim prostorima, poslodavac treba da obezbijedi da su radni postupci mehanizovani, automatizovani ili daljinski upravljani.

Ako ne mogu da se obezbijede uslovi iz stava 1 ovog člana, poslodavac treba zaposlenom da obezbijedi odgovarajuća sredstva i opremu lične zaštite na radu, pri čemu treba da se vodi računa o mjerama zaštite za rad u hladnoj sredini.

Ulazna vrata u prostoriji ili komori sa niskim temperaturama treba da se otvaraju na lak način, bez ključa i sa unutrašnje strane.

Poslodavac treba da obezbijedi da su uputstva za bezbjednu upotrebu rashladnog sredstva za rad postavljena na vidnom mjestu, u skladu sa propisima kojima se uređuje upotreba rashladne opreme.

Ispred ulaza u prostore ili komore sa niskim temperaturama, poslodavac treba da zaposlenom obezbijedi toplotno prilagođavanje, uvažavajući pri tom kriterijume za rad u hladnoj sredini.

10. Sredstvo za rad koje stvara buku i vibracije

Član 84

Ako na sredstvu za rad tehničkim rješenjima nije moguće da se smanji buka, odnosno vibracije na dozvoljeni nivo, poslodavac treba da obezbijedi primjenu posebnih mjera zaštite zaposlenog kao što je zvučna izolacija sredstva za rad ili njegovog dijela, oblaganje sredstva za rad ili prostora u kojem je postavljeno sredstvo za rad materijalom koji upija zvuk, odvajanje sredstva za rad u poseban prostor, odvajanje rukovaoca u kabine sa daljinskim upravljanjem, izgradnja posebne zgrade, izgradnja posebnog temelja, smanjenje vremena izlaganja zaposlenog buci i druge mjere.

11. Sredstvo za rad sa opasnim zračenjem

Član 85

Poslodavac treba da obezbijedi da se za postavljanje sredstva za rad sa opasnim zračenjem u zatvorenom i na otvorenom prostoru, kao i prilikom njegove upotrebe, pregledanja, ispitivanja, vođenja evidencije i prilikom rasporeda zaposlenog na rad sa takvim sredstvom, poštuju posebni propisi kojima se uređuje zaštita od jonizujućeg zračenja i radijaciona sigurnost, kao i zaštita od nejonizujućeg zračenja.

12. Ručno sredstvo za rad na električni pogon

Član 86

Kod upotrebe ručnog sredstva za rad na električni pogon u vlažnim prostorima, u prostoru sa vlažnim podom ili sa metalnim podom, kao i na otvorenom prostoru za vrijeme kiše, magle ili snijega, odnosno u sličnim uslovima kada se električna provodljivost povećava, odnosno električni otpor tijela smanjuje, poslodavac treba da preduzme odgovarajuće mjere zaštite od udara električne struje (zaštitni mali napon, transformator za galvansko odvajanje i sl.).

13. Otklanjanje smetnji, održavanje i transport sredstva za rad

Član 87

Ako odgovorno lice koje odredi poslodavac procijeni da postoji opasnost za zaposlenog prilikom otklanjanja smetnji na sredstvu za rad, proces rada na tom sredstvu treba da se zaustavi.

Ako radovi iz stava 1 ovog člana iz tehnoloških ili drugih razloga ne mogu da se obave za vrijeme mirovanja sredstva za rad, za obavljanje tih radova treba da se upotrijebe zaštitne naprave, zaštitni uređaji i mjere zaštite.

Član 88

Prije čišćenja, popravke i dugotrajnih prekida radi servisiranja sredstva za rad na električni pogon, poslodavac treba da obezbijedi isključivanje dovoda električne struje na mjestu priključenja na razvodnoj mreži (osigurač, prekidač, utikač), kako bi se rad obavljao u beznaponskom stanju.

Uređaj za rastavljanje sa napajanja može da bude opremljen uređajem kojim je moguće da se blokira kada je isključen (npr. pomoću katanca ili na drugi način) ili da se zatvori u kućište ili drugi zatvoreni prostor ključem ili alatom, ili pored njega ili na njega postavi pisano upozorenje »Ne uključuj - vrši se popravka«.

Upozorenje iz stava 2 ovog člana može da ukloni i uređaj za rastavljanje sa napajanja ponovno postavi u uključeni položaj samo rukovaoc koji je popravljao sredstvo za rad nakon što utvrdi da je popravka izvršena, da u opasnoj zoni nema zaposlenog i da su zaštitne naprave ili zaštitni uređaji ponovno postavljeni u svoj zaštitni položaj.

Radovi u vezi sa popravkama na dijelu sredstva za rad u blizini napona i pod naponom električne struje mogu da se obavljaju samo u skladu sa mjerama prilikom upotrebe električne energije.

Član 89

Prilikom popravke sredstva za rad sa priključcima na druge vrste energije (para, voda, drugi hidraulični energenti, vazduh ili gas), prethodno treba da se zatvori dovod energije, isprazni materija iz cjevovoda i, prema potrebi, na mjestu zatvaranja dovoda energije postavi pisano upozorenje »Ne otvaraj - vrši se popravka«.

Ako se popravka vrši i na cijevima cjevovoda za dovod energenata iz stava 1 ovog člana, cijevi treba da se na odgovarajućim mjestima zatvore (blindiraju) ili da se na drugi način obijezbedi prekid dovoda energenata.

Ako su energenti opasne materije (gasovi i sl.), cjevovod sa svim priključcima treba da se najmanje jedanput godišnje ispita na nepropusnost i, prema potrebi, zamijene zaptivci ili otklone drugi nedostaci, kao i da se označi o kojoj opasnoj materiji se radi i smjer njenog kretanja.

Član 90

Ako se popravka, montaža i demontaža sredstva za rad obavlja u radnom prostoru u kojem se istovremeno upotrebljavaju druga sredstva za rad, poslodavac treba da obezbijedi da se na tim sredstvima i na tim radnim mjestima preduzmu odgovarajuće mjere zaštite.

Kod većih popravki sredstva za rad, uključujući montažu i demontažu, poslodavac treba da obezbijedi da su površine sa kojih se obavlja popravka odvojene ili ograđene od ostalih površina i da su postavljeni znakovi upozorenja na opasnost, posebno ako se popravke obavljaju u blizini prolaza zaposlenog.

Poslodavac treba da obezbijedi da se transport potrebnih dijelova sredstva za rad i materijala za vrijeme popravke obavlja kroz posebne ulaze i prolaze ili da se to organizuje na drugi bezbjedan način tako da se ne ugrozi zaštita zaposlenog.

Član 91

Prije početka popravke sredstva za rad koje upotrebljava ili se u njemu drže lakozapaljive ili eksplozivne materije poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu mjere zaštite, posebno ako se popravka obavlja zavarivanjem ili drugim sličnim postupcima.

Mjere zaštite iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- pražnjenje i čišćenje posuda u kojima se drže materije, kao i provjeravanje čistoće sredstva za rad, posebno u pogledu prisutnosti gasova;
- punjenje sredstva za rad odnosno posuda vodom, vodenom parom sa niskim pritiskom, inertnim gasom ili potapanjem posude ako je to potrebno;
- neposredno rukovođenje i praćenje stanja zaštite zaposlenog, kao i koordiniranje rada;
- prisutnost osposobljenog zaposlenog (vatrogasca i sl.) radi zaštite od mogućih opasnosti i obezbjeđivanje odgovarajućih sredstava i opreme za gašenje požara;
- druge mjere zaštite.

Član 92

Popravka, ručno podmazivanje i čišćenje sredstva za rad za vrijeme radnog procesa nije dozvoljeno, osim ako je sredstvo za rad posebno prilagođeno za takve poslove od strane proizvođača i prilikom čega se ne ugrožava zaštita zaposlenog.

Član 93

Poslodavac treba da obezbijedi da mjesta spojeva sa remenom, trakom, užadima i lancima nakon popravke ne budu uzrok smanjenja čvrstoće i funkcionalnosti tih prenosnih sredstava.

Ako je remen, traka, uža ili lanac sastavni dio transmisionog pogona, poslodavac treba da obezbijedi da popravljeno mjesto spoja ne stvara nikakve dodatne teškoće ili preveliku napetost tih djelova prilikom prenosa snage i da ti elementi ne ispadaju za vrijeme rada.

Član 94

Za obavljanje popravke, montaže i demontaže sredstva za rad, koje se izvode na visini većoj od 2 m iznad poda, poslodavac treba zaposlenom da obezbijedi odgovarajuće radne platforme odnosno skele sa odgovarajućim ljestvama, stepenicama ili drugim bezbjednim pristupnim sredstvima.

Ako prilikom radova iz stava 1 ovog člana postoji opasnost od pada sa visine i povreda zaposlenog, poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu odgovarajuće mjere zaštite od pada sa visine.

Član 95

Kod popravke, montaže i demontaže sredstva za rad, prilikom čega se dižu, spuštaju ili prenose glomazni djelovi sredstva za rad ili je masa tih djelova veća od dozvoljene za ručno dizanje tereta, poslodavac treba zaposlenom da obezbijedi ručne ili mehanizovane uređaje za dizanje tereta (koturače, vitla, dizalice i sl.).

Član 96

Radove na održavanju, popravci i podešavanju sredstva za rad može da obavlja samo zaposleni kojeg odredi poslodavac, koji je osposobljen za bezbjedan rad i koji treba da se pridržava uputstava proizvođača za bezbjedan rad.

Zaposleni koji obavlja poslove iz stava 1 ovog člana, ne može samovoljno da mijenja djelove sredstva za rad, tako da im mijenja karakteristike i funkciju.

Član 97

Prije početka prenosa, odnosno transporta sredstva za rad potrebno je da se preduzmu mjere zaštite, tako da:

- svi pokretni djelovi koji bi u transportu mogli da se pomjere i ugroze zaposlenog budu osigurani od pomjeranja, odnosno da budu učvršćeni;
- električna i druga sredstva budu zaštićena od oštećenja, zapinjanja, vibracija, uticaja vlage, jačih izvora toplote i niskih temperatura;
- uzimajući u obzir masu i dimenzije sredstva za rad, budu preduzete mjere za otklanjanje prepreka na predviđenom transportnom putu;
- u slučaju opasnosti od pokretanja ili prevrtanja, sredstvo bude pričvršćeno na transportno sredstvo.

Kod manjeg pokretanja ili premještanja sredstva za rad treba prethodno da se isključe svi energetske vodovi.

Zaposleni koji vrši transport sredstva za rad, treba da se pridržava propisanih uputstava za tu vrstu radova, shema i pravila proizvođača sredstva za rad, odnosno uputstava poslodavca.

14. Pokretno sredstvo za rad sa ili bez sopstvenog pogona

Član 98

Poslodavac treba da obezbijedi da je pokretno sredstvo za rad kojim se voze zaposleni opremljeno na način da se tokom vožnje spriječi ili na najmanju moguću mjeru smanji opasnost od povrede zaposlenih, uzimajući u obzir moguće opasnosti od dodira sa točkovima ili gusjenicama i od uklještenja njihovih djelova tijela.

Član 99

Ako bi nenamjerna blokada pogonske jedinice između pokretnih djelova pogonske jedinice i njenih dodataka ili bilo čega što se vuče mogla da prouzrokuje određene opasnosti,

poslodavac treba na takvom sredstvu za rad da obezbijedi uređaj za sprječavanje blokade pogonske jedinice.

Ako nije moguće izbjeći blokadu iz stava 1 ovog člana, potrebno je da se obezbijede druge mjere zaštite radi otklanjanja rizika za zaposlenog.

Član 100

Ako tokom rada zbog vuče po tlu, pogonski elementi za prenos snage između pokretnih djelova sredstva za rad mogu da se zaprljaju ili oštete, poslodavac treba da obezbijedi njihovo redovno čišćenje i, po potrebi, popravku.

Član 101

Poslodavac treba da obezbijedi da pokretno sredstvo za rad na kojem se zaposleni vozi, bude izvedeno tako da je do najmanje moguće mjere smanjena opasnost od povreda zaposlenog prilikom njegovog prevrtanja, i to:

- zaštitnom konstrukcijom, kojom se ograničava naginjanje sredstva za rad najviše do četvrtine okreta;

- konstrukcijom kojom se oko zaposlenog na vozilu obezbjeđuje dovoljno prostora, ako se sredstvo za rad naginje za više od četvrtine okreta; ili

- nekim drugim uređajem jednakog efekta.

Zaštitne konstrukcije iz stava 1 ovog člana mogu da budu sastavni dio sredstva za rad.

Zaštitne konstrukcije iz stava 1 ovog člana nijesu potrebne, ako je sredstvo za rad za vrijeme rada stabilizovano ili ako njegov oblik onemogućava prevrtanje.

Ako postoji opasnost da za vrijeme vožnje i prevrtanja sredstva za rad zaposleni bude priklješten između djelova sredstva za rad i tla, poslodavac treba da obezbijedi da se na sredstvu za rad ugradi poseban zaštitni sistem koji će to da spriječi.

Član 102

Poslodavac treba da obezbijedi da su viljuškari koji prevoze jednog ili više zaposlenih, prilagođeni ili opremljeni odgovarajućom zaštitnom napravom za smanjenje opasnosti od povreda u slučaju prevrtanja viljuškara, i to:

- instalacijom ograđenog prostora za vozača;

- konstrukcijom koja sprječava prevrtanje viljuškara;

- konstrukcijom koja, u slučaju prevrtanja viljuškara, obezbjeđuje između tla i djelova viljuškara dovoljno prostora za zaposlene koji se prevoze na njemu; ili

- konstrukcijom koja zadržava zaposlene na sjedištu i tako onemogućava njihovo prignječenje.

Poslodavac treba da obezbijedi da se viljuškarom prevozi samo onoliko zaposlenih koliko je to predviđeno uputstvom proizvođača viljuškara.

Član 103

Poslodavac treba da obezbijedi da sredstvo za rad sa sopstvenim pogonom, koje za vrijeme kretanja može da ugrozi zaštitu zaposlenog, ispunjava sljedeće uslove:

- da ima sredstva za sprječavanje neovlašćenog kretanja;

- da ima odgovarajuće uređaje za smanjenje posljedica sudara, kada je istovremeno u pokretu više od jednog sredstva za rad opremljenog gusjenicama;

- da ima dostupan uređaj za kočenje i zaustavljanje sredstva za rad, a u slučaju kvara glavnog uređaja, za bezbjednost rukovaoca treba da budu na raspolaganju drugi uređaji za kočenje i brzo zaustavljanje sredstva za rad, odnosno automatski uređaji za kočenje ili zaustavljanje;

- ako direktno vidno polje vozača ne zadovoljava uslove bezbjednosti, na sredstvo za rad treba da se postave odgovarajući pomoćni uređaji za poboljšanje vidljivosti;

- sredstvo za rad predviđeno za rad noću ili za rad u tamnim prostorijama, treba da bude opremljeno odgovarajućim rasvjetnim tijelima, koja rukovaocu omogućuju bezbjedan rad u takvim uslovima;

- sredstvo za rad koje predstavlja opasnost od požara i bezbjednost rukovaoca ili takvu opasnost predstavlja teret koji se transportuje, treba da bude opremljeno uređajima za gašenje požara, osim ako se u blizini mjesta upotrebe nalaze ti uređaji u dovoljnoj količini;

- daljinski vođeno sredstvo za rad treba da se automatski zaustavi odmah kada izađe iz daljinski kontrolisanog područja;

- daljinski vođeno sredstvo za rad, koje bi u normalnim uslovima moglo da prouzrokuje udar ili prignječenje zaposlenog, treba da ima uređaje za otklanjanje te opasnosti, osim ako je omogućen drugačiji način sprječavanja te opasnosti.

15. Upotreba sredstva za rad sa ili bez sopstvenog pogona

Član 104

Ako se pokretno sredstvo za rad kreće u radnom prostoru, poslodavac treba da obezbijedi uslove za bezbjedno kretanje (transportni putevi, brzina kretanja).

Član 105

Poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu organizacione i tehničke mjere kojima će da se spriječi ulazak zaposlenog u opasan prostor u kojem se kreće sredstvo za rad.

Ako nije moguće da se rad obavi bez prisustva zaposlenog u području kretanja sredstva za rad, poslodavac treba da obezbijedi druge mjere zaštite zaposlenog od povreda pokretnim sredstvom za rad.

Član 106

Prevoz zaposlenog na pokretnom sredstvu za rad na mehanizovani pogon dozvoljen je samo ako poslodavac na takvom sredstvu obezbijedi zaštitne naprave ili zaštitne uređaje za zaštitu zaposlenog od povreda (uklještenja, padovi i sl.).

Ako je potrebno da se rad obavlja za vrijeme kretanja sredstva za rad, brzina kretanja treba da bude u skladu sa propisom kojim se uređuje bezbjednost saobraćaja na putevima.

Član 107

Poslodavac treba da obezbijedi da se unutar radnih prostorija ne upotrebljava sredstvo za rad koje se pokreće motorom sa unutrašnjim sagorijevanjem, ako nije obezbijedena dovoljna količina svježeg vazduha radi zaštite zaposlenog.

16. Sredstvo za rad za dizanje tereta

Član 108

Tokom upotrebe sredstva za rad za dizanje tereta, nezavisno da li se radi o njegovoj trajnoj ili privremenoj lokaciji (pokretno, demontirano i ponovo montirano sredstvo za rad), poslodavac treba da obezbijedi njegovu čvrstoću i stabilnost u svim predvidljivim uslovima rada, uzimajući u obzir karakteristike temelja, masu tereta i nosivost u tački postavljanja ili učvršćenja.

Član 109

Poslodavac treba da obezbijedi da je na sredstvu za rad za dizanje tereta vidljivo označena nominalna nosivost i, ako je potrebno, tabelu opterećenja, za svaki položaj sredstva za rad.

Poslodavac treba da obezbijedi da se na pomoćnim djelovima sredstva za rad za dizanje tereta postave oznake koje upućuju na nedvosmislen i bezbjedan način upotrebe.

Na sredstvu za rad za dizanje tereta, koje nije namijenjeno ali bi moglo da se upotrijebi i za dizanje lica, treba da bude na odgovarajući i jasan način naznačena njegova namjena.

Član 110

Trajno ugrađeno sredstvo za rad za dizanje tereta treba da je postavljeno tako da se do najmanje moguće mjere smanji opasnost da teret:

- udari zaposlenog;
- opasno se zanosi ili slobodno pada;
- nenamjerno se oslobodi.

Član 111

Poslodavac treba da prilikom upotrebe sredstva za rad za dizanje ili prenos zaposlenog obezbijedi da se:

- odgovarajućim uređajima spriječi opasnost od prevrtanja ili pada sredstva za rad;
- spriječi opasnost od pada zaposlenog sa sredstva za rad;
- spriječi opasnost od prignječenja, uklještenja ili udara zaposlenog sredstvom za rad i u slučaju nepažljivog dodira sa njegovim djelovima;
- obezbijedi zaštita i oslobađanje zaposlenog, ako u slučaju nesreće ostane zarobljen u sredstvu za rad.

Ako zbog terenskih i visinskih razlika prilikom upotrebe sredstva za rad, redovnim mjerama zaštite ne mogu da se izbjegnu opasnosti za zaposlenog, poslodavac treba da obezbijedi da se na sredstvu za rad postavi zaštitno uže za spašavanje sa pojačanim faktorom sigurnosti i da se ispravnost zaštitnog užeta redovno kontroliše prilikom svakodnevnog rada.

17. Upotreba sredstva za rad za dizanje tereta

Član 112

Nakon demontaže i ponovne montaže sredstva za rad za dizanje tereta, poslodavac treba da obezbijedi njegovu stabilnost u svim predvidljivim okolnostima, prilikom toga uzimajući u obzir karakteristike tla na kojem se sredstvo za rad postavlja.

Član 113

Zaposleni smije da se podiže samo sredstvom za rad i priborom predviđenim za tu namjenu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za dizanje zaposlenog može da se upotrijebi sredstvo za rad koje nije posebno namijenjeno za tu namjenu, ako poslodavac prethodno preduzme potrebne mjere zaštite i obezbijedi nadzor.

Ako na sredstvu za dizanje tereta dolaze zaposleni radi obavljanja radnih zadataka, poslodavac treba da odredi zaposlenog za nadzor bezbjednog izvođenja rada.

Zaposleni koji se nalazi na sredstvu za rad iz stava 3 ovog člana, treba da za vrijeme rada ima na raspolaganju odgovarajuća sredstva komunikacije i sredstva za evakuaciju u slučaju opasnosti.

Član 114

Poslodavac treba da obezbijedi da se ispod visećeg tereta ne nalaze zaposleni, osim ako je to nužno za izvođenje određenih radnih zadataka.

Poslodavac treba da spriječi prenos tereta iznad nezaštićenih mjesta na kojima se nalaze zaposleni, a ako to nije moguće, poslodavac treba da obezbijedi mjere zaštite zaposlenog.

Član 115

Pribor za dizanje tereta treba da se odabere uzimajući u obzir težinu tereta, njegove prihvatne tačke, pribor za vezivanje tereta i atmosferske uslove rada, prilikom čega treba da se vodi računa o načinu i položaju dizanja tereta.

Dodatna oprema za dizanje tereta koja je trajno pričvršćena na sredstvu za rad treba da bude na vidljiv i razumljiv način označena radi upoznavanja rukovaoca sa njenim karakteristikama.

Član 116

Poslodavac treba da obezbijedi da se pribor sredstva za rad za dizanje tereta nakon upotrebe odlaže na odgovarajuće mjesto i čuva od mogućih oštećenja.

18. Sredstvo za rad za dizanje slobodno visećih tereta

Član 117

Ako je na mjestu rada ugrađeno ili postavljeno više sredstava za rad za dizanje slobodno visećih tereta tako da se njihovi radni dohvati preklapaju, poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu mjere zaštite za sprječavanje sudara tereta, odnosno pojedinih djelova sredstva za rad.

Član 118

Prilikom upotrebe pokretnog sredstva za rad namijenjenog za dizanje slobodno visećih tereta, poslodavac treba da obezbijedi mjere zaštite radi sprječavanja opasnosti od njegovog naginjanja, prevrtanja, pokretanja ili klizanja za vrijeme rada.

Poslodavac treba da obezbijedi nadzor nad sprovođenjem mjera zaštite iz stava 1 ovog člana.

Član 119

Ako rukovaoc sredstvom za rad namijenjenim za dizanje slobodno visećih tereta nema direktnu ili indirektnu kontrolu nad cijelim putem kretanja tereta, poslodavac treba da odredi drugog zaposlenog osposobljenog za te poslove, koji će za vrijeme izvođenja takvog radnog zadatka da daje dogovorene, odnosno propisane signale za vođenje tereta.

Poslodavac treba da prilikom dizanja slobodno visećih tereta obezbijedi organizacione mjere za zaštitu od udara tereta u zaposlenog ili okolne objekte, tako da se sve aktivnosti prilikom dizanja slobodno visećih tereta na odgovarajući način planiraju, nadziru i izvode.

Član 120

Poslodavac treba da obezbijedi da se radovi na dizanju slobodno visećih tereta organizuju tako da se zaposlenom prilikom ručnog vezivanja ili oslobađanja tereta obezbijedi indirektni i direktni nadzor nad sredstvom za rad.

Član 121

Organizacione mjere za zaštitu zaposlenog od udara tereta u njega ili okolne objekte treba da su obezbijeđene i kada je teret potrebno istovremeno dizati sa dva ili više sredstava za dizanje slobodno visećih tereta, radi koordinacije među rukovaocima.

Član 122

Ako zbog ispada električne energije, sredstvo namijenjeno za dizanje slobodno visećih tereta, teret ne može da zadrži, poslodavac treba da obezbijedi da se preduzmu odgovarajuće mjere zaštite za sprječavanje izlaganja zaposlenog mogućim opasnostima koje predstavlja viseći teret.

Poslodavac treba da obezbijedi stalan nadzor nad kretanjem visećeg tereta, osim u slučaju kada je onemogućen pristup zaposlenom ispod visećeg tereta.

Član 123

Poslodavac treba da obezbijedi da se upotreba sredstva za rad namijenjenog za dizanje slobodno visećih tereta na otvorenom prostoru prekine kada se atmosferski uslovi pogoršaju tako da je onemogućena bezbjedna upotreba sredstva za rad, odnosno kada su zaposleni izloženi mogućim opasnostima od povreda ili oštećenja zdravlja.

Poslodavac treba da obezbijedi da se prilikom upotrebe sredstva za rad namijenjenog za dizanje slobodno visećih tereta, preduzmu potrebne mjere zaštite, posebno one kojima se sprječava prevrtanje sredstva za rad za vrijeme nepovoljnih atmosferskih uslova.

9. Upotreba sredstva za rad za privremeni rad na visini

1) Opšte odredbe

Član 124

Ako privremeni rad na visini ne može bezbjedno i ergonomski da se obavi sa odgovarajuće površine, poslodavac treba da obezbijedi da se odabere odgovarajuće sredstvo za rad na visini koje će zaposlenom da omogući bezbjedan rad.

Prilikom izbora sredstva za rad za privremeni rad na visini, kolektivne mjere zaštite imaju prednost nad individualnim mjerama zaštite. Dimenzije sredstva za rad treba da odgovaraju prirodi posla koji treba da se obavi i predvidljivom opterećenju, kao i da omogućavaju bezbjedan prolaz.

Poslodavac treba da obezbijedi prilaz do privremenog mjesta rada na visini uzimajući u obzir učestalost prilaza, visinu koju treba savladati i trajanje upotrebe. Ovaj prilaz treba istovremeno da omogući evakuaciju u slučaju neposredne opasnosti. Prolaz u oba smjera između uređaja za prilaz i radnog postolja, etaže i prolaza ne smije da predstavlja dodatnu opasnost od padova zaposlenog sa visine.

Član 125

Ljestve za rad na visini smiju da se upotrebljavaju samo u slučaju kada upotreba drugog bezbjednijeg sredstva za rad nije opravdana zbog niskog nivoa rizika ili kratkotrajnosti upotrebe, odnosno zbog okolnosti na terenu koje poslodavac ne može da promijeni.

Član 126

Sredstvo za rad sa užetom za privremeni rad na visini (pristup i pozicioniranje na užetu) može da se upotrebljava samo u okolnostima, kada se procjenom rizika ustanovi da rad može da se obavlja bezbjedno i kada upotreba drugog bezbjednijeg sredstva za rad nije opravdana.

Uzimajući u obzir procjenu rizika za upotrebu sredstva za rad sa užetom i posebno trajanje rada i ergonomska ograničenja treba da se obezbijedi sjedište sa odgovarajućim priborom.

Član 127

Zavisno od vrste sredstva za privremeni rad na visini treba da se preduzmu mjere zaštite za smanjenje rizika.

Poslodavac treba da obezbijedi postavljanje zaštitnih naprava za sprječavanje pada zaposlenog sa visine koje treba da budu odgovarajuće oblikovane i dovoljno čvrste da spriječe ili zaustave pad zaposlenog i u najvećoj mogućoj mjeri spriječe povrede zaposlenog. Kolektivne zaštitne naprave za sprječavanje pada zaposlenog (zaštitne ograde) ne smiju da budu prekinute, osim na mjestima na kojima su postavljene pristupne ljestve ili stepenice.

Član 128

Kada je radi posebnih radova potrebno privremeno da se ukloni zaštitna naprava za sprječavanje pada zaposlenog sa visine, treba da se preduzmu druge efikasne kompenzacijske mjere zaštite zaposlenog od pada.

Radovi iz stava 1 ovog člana, ne mogu da se obave dok se ne obezbijede odgovarajuće mjere zaštite. Kada je radni zadatak u potpunosti ili privremeno dovršen, kolektivna zaštitna naprava za sprječavanje pada zaposlenog sa visine treba da se ponovo postavi u prethodni zaštitni položaj.

Član 129

Privremeni rad na visini vrši se samo ako atmosferski uslovi ne ugrožavaju zaštitu zaposlenog.

2) Zahtjevi za upotrebu radnih ljestvi

Član 130

Radne ljestve za vrijeme upotrebe treba da budu stabilne. Prenosne radne ljestve treba da se nogama oslanjaju na stabilnu, čvrstu, dovoljno široku i nepomičnu podlogu tako da prečke ljestava za vrijeme rada budu u horizontalnom položaju. Viseće ljestve, osim ljestvi od užeta, treba da budu pričvršćene za čvrstu konstrukciju i na bezbjedan način, tako da ne mogu jednostavno da se pomjere i da se spriječi njihovo ljuljanje.

Član 131

Podnožja prenosnih ljestava ne smiju da klizaju za vrijeme upotrebe, odnosno moraju da budu osigurana pomoću odgovarajućih protivkliznih zaštitnih naprava postavljenih na gornje i donje oslonce ljestvi ili na neki drugi jednako efikasan način. Ljestve za pristup na povišeno mjesto rada treba da u dovoljnoj mjeri nadvisu pristupni podijum, ako nije na drugi način obezbijeđen čvrst rukohvat. Prije početka upotrebe dohvatnih i produžnih ljestvi, treba da se spriječi međusobno pokretanje njihovih elemenata. Prenosne ljestve ne smiju da se pomjeraju prije početka i u toku upotrebe.

Član 132

Ljestve treba da se upotrebljavaju tako da zaposlenom obezbjeđuju stalan i bezbjedan rukohvat i oslonac. Bezbjedan rukohvat treba da se obezbijedi i u slučaju kada se po ljestvama teret prenosi ručno.

3) Zahtjevi za upotrebu radne skele

Član 133

Ako ne postoji ili nije dostupan statički proračun odabrane radne skele ili proračun ne obuhvata predviđeno konstrukcijsko rješenje, treba da se obezbijedi proračun nosivosti i stabilnosti radne skele, osim u slučaju da je radna skela sastavljena prema opštepriznatim mjerama.

Član 134

U zavisnosti od složenosti odabrane radne skele poslodavac određuje lice koje treba da izradi plan za njenu montažu, upotrebu i demontažu. Plan može da bude izrađen u standardnom obliku projekta sa dodatnim pojedinostima s obzirom na potrebna specifična rješenja konkretne radne skele.

Član 135

Nosivi dijelovi radne skele ne smiju da klizaju zbog čega treba da budu ili pričvršćeni za nosivu površinu ili osigurani napravom protiv klizanja ili na neki drugi jednako efikasan način, a nosiva površina treba da ima dovoljnu nosivost.

Odgovarajućim zaštitnim uređajima treba da se spriječi slučajno pokretanje radne skele na točkovima za vrijeme obavljanja radova na visini.

Član 136

Dimenzije, oblik i izrada podova radne skele treba da odgovaraju prirodi posla koji treba da se izvodi, potrebama prenosa i smještaja radnog alata, pribora i materijala i omogućavaju bezbjedan pristup, prolaz i rad na skeli. Podovi radne skele treba da budu ispunjeni odgovarajućim podnim elementima i učvršćeni tako da prilikom normalne upotrebe ne mogu da se pokreću. Između elemenata poda radne skele i vertikalne kolektivne zaštite protiv padova ne smije da bude nikakvih opasnih otvora.

Član 137

Tokom radova na montaži, demontaži ili prepravkama radne skele, dok ona u cijelini još nije spremna za upotrebu, treba da se obezbijedi da se spriječi pristup zaposlenog u opasnu zonu nedovršene radne skele fizičkom preprekom i na vidljivo mjesto postavi odgovarajući znak za zaštitu i zdravlje na radu.

Član 138

Radovi na montaži, demontaži ili prepravkama radne skele smiju da se obavljaju samo pod nadzorom ovlaštenog lica. Radove na montaži i demontaži, odnosno prepravkama radnih skela smiju da obavljaju samo zaposleni, koji ispunjavaju posebne uslove rada i koji su za te poslove osposobljeni, a posebno u pogledu:

- razumijevanja plana montaže, demontaže ili prepravki konkretne skele;
- mjera zaštite za vrijeme montaže, demontaže ili prepravke konkretne skele;
- mjera zaštite za sprječavanje opasnosti od pada sa visine zaposlenog ili predmeta;
- mjera zaštite u slučaju pogoršanja atmosferskih uslova rada koji mogu da ugroze bezbjednost skele odnosno zaposlenog;
- dozvoljenih opterećenja;
- svih drugih opasnosti, koje mogu da nastanu kao posljedica montaže, demontaže ili prepravke, odnosno mjera zaštite od tih opasnosti.

Lice određeno za nadzor i zaposleni koji izvodi radove na montaži, demontaži ili prepravkama radne skele, treba da imaju na raspolaganju dostupan plan montaže i demontaže u skladu sa članom 134 ovog pravilnika, uključujući sva uputstva koji isti treba da sadrži.

4) Zahtjevi za upotrebu sredstva za rad sa užetom (pristup i pozicioniranje na užetu)

Član 139

Prilikom upotrebe sredstva za rad sa užetom (pristup i pozicioniranje na užetu) treba da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- sistem užadi treba da se sastoji od najmanje dva odvojena i na oba kraja usidrena užeta od kojih jedno služi za penjanje, silazak i oslonac (radno uže), a drugo za zaštitu od pada (zaštitno uže);
- zaposleni treba da ima na raspolaganju i prilikom rada odgovarajući zaštitni pojas pomoću kojeg je vezan na zaštitno uže;
- radno uže treba da bude opremljeno prihvatnim priborom za bezbjedno penjanje i silazak zaposlenog, kao i samozaustavnim uređajem koji sprječava pad zaposlenog ako izgubi kontrolu nad svojim kretanjem. Zaštitno uže treba da bude opremljeno pokretnim uređajem za sprječavanje pada zaposlenog, koji slijedi njegovo kretanje;
- alat i drugi pribor, koji zaposleni namjerava da upotrebljava, treba da bude bezbjedno pričvršćen za zaštitni pojas zaposlenog ili za sjedište ili na neki drugi odgovarajući način;
- rad treba da se pravilno planira i nadzire, tako da zaposleni u slučaju opasnosti može brzo da se spasi;
- zaposleni treba da bude posebno osposobljen za predviđene radove, a posebno za postupke spašavanja.

U izuzetnim slučajevima, kada iz procjene rizika proizilazi da bi upotreba drugog (zaštitnog) užeta predstavljala veći rizik za zaštitu zaposlenog, dovoljna je upotreba samo jednog (radnog) užeta uz uslov da poslodavac preduzme druge mjere zaštite.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 140

Danom početka primjene ovog pravilnika prestaje primjena Pravilnika o merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad („Službeni list SFRJ“, broj 18/91).

Član 141

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Broj: 170-3/15-3

Podgorica, 14. maja 2015. godine

Ministar,
Zorica Kovačević, s.r.

* -U ovaj pravilnik prenesena je Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2009/104/EZ od 16. septembra 2009. godine o minimalnim zahtjevima za zaštitu i zdravlje na radu zaposlenog pri korišćenju sredstva za rad.